

Utblick västerut

- gränsnära växtfynd från Hedmarks fylke

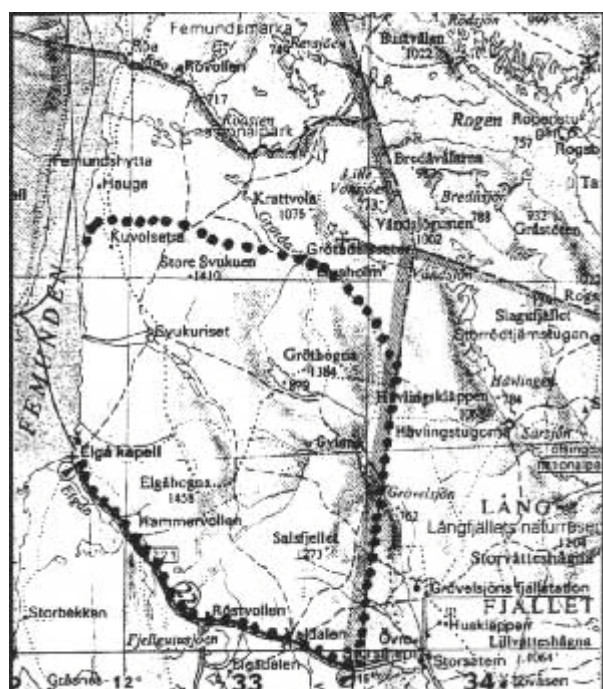
Lennart Bratt

Dalarna gränsar som bekant mot Härjedalen, Hälsingland, Gästrikland, Västmanland och Värmland. Moderna landskapsfloror finns från Västmanland och Härjedalen, och aktiva landskapsfloprojekt bedrivs i de övriga landskapen, vilka meddelar sina iakttagelser i botaniska tidskrifter liknande vår Trollius. En mängd värdefulla erfarenheter kan erhållas ur dessa källor, som vi sedan kan dra visdom ur när vi studerar floran här i Dalarna. Ofta glömmer vi dock att Dalarna i nordväst har en inte mindre än 15 mil lång gräns mot Norge, eller närmare bestämt Hedmarks fylke. Med tanke på hur den skandinaviska fjällkedjan löper genom Dalarna är det självklart av största intresse för oss att ta del av norska erfarenheter, eftersom Dalarna egentligen bara tangeras av denna fjällvärld.

Ett exempel på en sådan källa är Rapport nr 56 från Miljøvernveddelningen hos Fylkesmannen i Hedmark 1991: *"Botaniska strøbservasjoner på østsida av Femunden, Hedmark"*.

Författaren till rapporten, Anders Often vid Botanisk museum, Universitetet i Oslo, fick i uppdrag att studera kärlväxtfloran i området söder om Femundsmarka nasjonalpark som ett led i ett förslag att utvidga parken söderut. Often har genom att på krysslistor notera alla arter i varje kvadratkilometerruta inventerat ett ca 104 km² stort område beläget mellan Elgåvägen i söder, svenska gränsen norrut till i höjd med Grøthogna och härifrån västerut till sjön Femunden.

Liksom i angränsande delar av Dalarna är berggrunden i området i huvudsak uppbyggd av näringsfattig granit eller sandsten, men med inslag av kalkförande skiffrar. Växtligheten är som avspeglning av detta artfattig och dominerad av lavrika tallskogar, stagghedar och fattigmyrar, men med lokala artrika stråk.

Det undersökta området

Totalt i området fann Often 356 arter, att jämföra med Idre sockens artantal som i Dalafloran uppges till 450. Dussinet arter som inte är kända från Dalarna uppges, samt några lägre taxa av fjällväxter. Många av dessa växer bara ett stenkast från dalagränsen, så det kan vara motiverat att räkna upp dem här.

- **Fjällbräsma** *Cardamine bellidifolia*, uppges växa i högfjällsområdena. Ej med säkerhet funnen i Dalarna, om än ryktesvis uppgiven från Silverfallet i Olån.
- **Polarbräsma** *C. nymanii*, utan närmare angivelse. Ej känd från Dalarna.
- **Bergdraba** *Draba norvegica*, växer i ett kalkrikt sydberg, Båthusberget, ca 13 km väster om dalagränsen. Ej känd från Dalarna.
- **Fjällgröna** *Diapensia lapponica*, växer på fyra lokaler på 3-5 km avstånd från dalagränsen i höjd med Valdalsbygget. Växtplatserna är torra vindblottor på skiffer- eller sparagmitunderlag. Endast ryktesvis påträffad i Dalarna. Måste dock kunna påträffas här!
- **Norskpyrola** *Pyrola norvegica*, utan närmare angivelse. Ej med säkerhet funnen i Dalarna, men exemplar som i många avseenden liknar arten har påträffats. Dessa har dock ej funnit nåd vid Örjan Nilssons kritiska granskning.
- **Lapprönn** *Sorbus aucuparia* ssp *glabrata*, funnen vid Gröthogna på 1000 m.ö.h. halvannan kilometer från dalagränsen. Växte som kratt i en brant stenig sluttning. Typiskt är dess till skillnad mot vanlig rönn spetsiga småblad, kala blomskaft och glatta bladundersidor. Ej konstaterad från Dalarna, men finns sannolikt?
- **Klippveronika** *Veronica fruticans*, ej närmare lokalangiven. Ej känd från Dalarna.
- **Myggstarr** *Carex rariflora*, är funnen i ett stort myrområde på ca 1000 m.ö.h. vid Lilla Grövelsjön, ca 7 km väster om gränsen i höjd med Grövelsjön. Ej med säkerhet funnen i Dalarna.
- **Glansstarr**, *C. saxatilis*, utan lokalangivelse, men med en detaljerad beskrivning av svårigheterna att skilja arten från den betydligt vanligare rundstarr, *C. rotundata*. Den senare förekommer här och var i Dalarnas norra fjällvärld, medan den förra ej är känd från landskapet. Det kan dock vara värt att ha glansstarr i baktanke när man stöter på det man tar för rundstarr - särskilt om man befinner sig på något kalkrik mark, vilket är ett krav som glansstarr ställer.
- **Gölstarr** *C. stenolepis*, noterad utan kommentar. Ej känd från Dalarna.
- **Myrull** *Eriophorum brachyantherum*, funnen på en rikmyr vid Djupsjøvollen ca 12 km från dalagränsen nära Älgåvägen. Ej känd från Dalarna.
- **Polartåg** *Juncus biglumis*, är funnen utan att lokal har uppgivits. Denna art är ej känd från Dalarna, men väl dess nära släkting lapptåg *J. triglumis*, med vilken förväxling lätt kan ske.
- **Bågfryle** *Luzula arcuata*, växer på högfjället Elgåhogna på omkring 1400 m.ö.h. ca 11 km väster om dalagränsen. Arten är ej uppgiven från Dalarna och ej sannolik att påträffa eftersom sådana högfjäll saknas hos oss.

Andra beskrivna arter som ej (med säkerhet) finns i Dalarna är sätervide *Salix borealis*, lappstare *Carex parallela* och vekgröe *Poa flexuosa*. Dessa är dock hämtade från äldre litteratur och tycks ej ha återfunnits under Oftens inventering.

Några arter med endast en eller några få förekomster i Dalarna finns också representerade, **exempelvis fjällkattfot, mossljung, taggbräken, oxbär och vitsippsranunkel.**

Ett intressant avsnitt beskriver **gyckelblomman** *Mimulus guttatus* som finns i ett rikt bestånd längs en bäck i fjällbjörkskog. Arten är nordamerikansk och tydligen fullt härdig i vårt fjällklimat. Oftan för samma dag som han upptäckte gyckelblommelokalen till Valdals fjällstuga för att äta, och fann där arten i blomvaserna. Vårdinnan berättade att "bessmorsblomma" var lättodlad och blommade hela sommaren. I Dalarna har vi ett bestånd av gyckelblomma på Södra Fenningbergets fåbodar i Lima som säkert har samma bakgrund.

Detta axplock visar som synes att mycket intressant finns att hämta hos våra grannar. En av litteraturreferenserna väcker dessutom nyfikenhet, nämligen Reidar Elven 1990: *Floraen i Roros-området, opubli.sert manuskript*. Är detta manne något som har publicerats senare, eller är på väg att publiceras ras. Hursomhelst torde här finnas ytterligare kunskap och inspiration för oss att hämta.

Den norska utbredningeti för, fjällgröna, Diapensia lapponica, vilken som synes tangerar Dalarna (streckmarkerat).

